

Sammanfattning av bedömningen av sanktionsrisk

14.10.2024

Innehåll

1	Riskbedömningens författningsbakgrund och syfte	4
2	Sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut	5
2.1	FN- och EU-sanktioner	5
2.2	Nationell lag om frysning av tillgångar	6
2.3	Kringgående av sanktioner	6
3	Riskbedömningens metodologi och källor	7
3.1	Bedömningsskala och källor	7
3.2	Bedömning av exponeringen för sanktionsrisker	7
3.3	Bedömning av riskhanteringsmetoderna	8
4	Riskbedömningens resultat	9
4.1	Total riskbedömning	9
4.2	Kreditinstitut och andra aktörer som beviljar konsumentkrediter	10
4.3	Betaltjänster och tillhandahållare av virtuella valutor	10
4.4	Investerings tjänster och fondbolag	11
4.5	Försäkringsbolag	11
5	Inriktning av tillsynen	12

I korthet

Det här dokumentet är en sammanfattning av Finansinspektionens bedömning av sanktionsrisken. I bedömningen av sanktionsrisken bedöms trots namnet inte risken att inom olika sektorer fungera i strid med sanktionerna. Bedömningen av sanktionsrisken fokuserar i stället på att bedöma verksamhetsprinciper, förfaranden och intern kontroll för iakttagande av sanktionsbestämmelserna och de nationella frysningsbesluten inom varje sektor. Syftet med bedömningen av sanktionsrisken är att stöda Finansinspektionens riskbaserade tillsyn till den del det är fråga om tillsynen över förpliktelserna enligt 3 kap. 16 § i penningtvättslagen.

I riskbedömningen har det fastställts en total risknivå vad gäller sanktioner och nationella frysningsbeslut för varje undersektor. Den totala risknivån utgörs av riskexponering och risk för brister i riskhanteringsmetoderna.

Enligt riskbedömningen har exponeringen för sanktionsrisker ökat inom branscher där det tillhandahålls gränsöverskridande betaltjänster som gör det möjligt att snabbt och enkelt överföra tillgångar från en plats till en annan. Sådana är t.ex. kredit- och betalningsinstitut som tillhandahåller internationella betaltjänster. Det lönar sig för dessa aktörer att fästa särskild uppmärksamhet vid nivån på sina verksamhetsprinciper, förfaranden och sin interna kontroll. Även penningförmedlare och tillhandahållare av virtuella valutor bör fästa uppmärksamhet vid att de har effektiva verksamhetsprinciper och förfaranden för iakttagandet av sanktionsbestämmelserna.

Riskhanteringsmetodernas nivå och riskerna för bristande hanteringsmetoder har bedömts i förhållande till kraven i lagen och i Finansinspektionens föreskrifter och bindande anvisningar. Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar (4/2023) *Kundkännedom i anslutning till iakttagandet av sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut* trädde i kraft den 1 mars 2024. Riskhanteringsmetodernas nivå bedömdes på grundval av de uppgifter som tillsynsobjekten inrapporterat på RA-rapporten till Finansinspektionen innan föreskrifterna och anvisningarna om sanktioner trädde i kraft samt på grundval av tillsynsuppgifter.

1 Riskbedömningens författningsbakgrund och syfte

Finansinspektionen utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (nedan penningtvättslagen) med stöd av 7 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i lagen, till den del det är fråga om de rapporteringsskyldiga som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 1–8, 8 a och 15 punkten i lagen. Då det i denna riskbedömning talas om tillsynsobjekt, avses nämnda rapporteringsskyldiga i penningtvättslagen, vilka lyder under Finansinspektionens tillsyn.

År 2023 fogades en ny 16 § till 3 kap. i penningtvättslagen, enligt vilken Finansinspektionen ska övervaka att de rapporteringsskyldiga som den utövar tillsyn över som en del av de åtgärder som anknyter till kundkontroll har effektiva verksamhetsprinciper, förfaranden och intern kontroll för att säkerställa att den rapporteringsskyldiga iakttar de förpliktelser som följer av:

- 1) bestämmelser i förordningar som antagits med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt och bestämmelser i statsrådsförordningar som avses i 1 § och 2 a § 1 mom. i lagen om uppfyllande av vissa förpliktelser som grundar sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna och Europeiska unionen (659/1967), (sanktionsbestämmelser), och
- 2) beslut som meddelats med stöd av 2 b § i den lag som nämns i 1 punkten och beslut som meddelats med stöd av lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013) (frysningsbeslut).

Finansinspektionen har således i uppgift att övervaka de rapporteringsskyldigas åtgärder då det gäller att iaktta sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten. Den faktiska behöriga myndigheten i internationella sanktionsärenden är utrikesministeriet, medan utskökningsverket ansvarar för verkställandet av frysning av tillgångar.

Finansinspektionen ska ordna tillsynen över efterlevnaden av förpliktelserna i penningtvättslagen riskbaserat, dvs. tillsynen ska stå i rätt proportion till identifierade risker och sårbarheter. En riskbaserad tillsyn förutsätter att det upprättas en riskbedömning och således har Finansinspektionen i och med sin nya tillsynsuppgift upprättat en riskbedömning, vars syfte är att per undersektor bedöma¹ inom

1. vilka sektorer det är skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid huruvida sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten iakttas och vilka undersektorer som är särskilt sårbara för försök att kringgå sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten (**exponering för sanktionsrisker**) och
2. på vilken nivå de verksamhetsprinciper, förfaranden och den interna kontroll som avses i 3 kap. 16 § i penningtvättslagen är inom undersektorerna med tanke på tillsynen av huruvida sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten iakttas (**riskhanteringsmetoder**).

I bedömningen av sanktionsrisken bedöms inte vilken risken är för att de rapporteringsskyldiga som Finansinspektionen utövar tillsyn över ska bryta mot sanktionerna eller de nationella frysningsbesluten, eftersom Finansinspektionens tillsynsplikt hänför sig till tillsynen av uppförandereglerna.

Finansinspektionen publicerade i december 2023 föreskrifter och anvisningar (4/2023) Kundkännedom i anslutning till iakttagandet av sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut (nedan föreskrifter och anvisningar), där

¹ För identifiering och bedömning av risker har Finansinspektionen redan i den tidigare riskbedömningen om penningtvätt och om finansiering av terrorism (referens?) delat in de rapporteringsskyldiga som den utövar tillsyn över i sektorer och vidare i undersektorer utifrån deras verksamhet.

Finansinspektionen preciserat vad som i praktiken avses med effektiva verksamhetsprinciper, förfaranden och intern kontroll enligt 3 kap. 16 § i penningtvättslagen. Föreskrifterna och anvisningarna trädde i kraft den 1 mars 2024.

2 Sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut

2.1 FN- och EU-sanktioner

De sanktioner som FN och EU inför är bindande för Finland, nedan ”sanktionsbestämmelser”. EU införlivar FN:s sanktioner som en del av den egna lagstiftningen efter att FN:s säkerhetsråd har beslutat om sanktioner. Därtill har EU egna autonoma sanktionsregimer som EU-länderna ska följa. Sanktionerna träder i kraft genast efter att de har publicerats i EU:s officiella tidning. EU har för närvarande 46 sanktionsregimer².

Sanktioner kan till exempel vara:

- **sanktioner mot enskilda personer**, dvs. **frysning av tillgångar** eller **reseförbud** som riktar sig till personer eller organisationer.
- **sektoriella sanktioner**, vilka kan bestå av till exempel:
 - förbud samt begränsningar som är riktade till **den finansiella sektorn**,
 - förbud eller begränsningar som gäller **serviceverksamhet**,
- **exportförbud och -begränsningar**, vilka kan hänföra sig till
 - produkter i militärt bruk
 - produkter med dubbel användning (till exempel mikrochips, eller obemannade luftfartyg)
- **importförbud eller -begränsningar**
 - varor som genererar betydande inkomster (t.ex. olja, gas, mineraler, råvaror)

Skyldigheten att frysa tillgångar som i väsentlig grad anknyter till sanktioner mot enskilda personer eller organisationer ska beaktas särskilt i bolag inom den finansiella sektorn. I praktiken ska till exempel de finländska bolagen bland sina kunder känna igen de aktörer som är föremål för sanktioner och frysa deras tillgångar. Motsvarande skyldighet gäller även betalningar och andra transaktioner, där de aktörer som är föremål för sanktionsbestämmelserna ska identifieras och det ska förhindras att aktörerna i fråga kommer över tillgångarna. Därtill är det viktigt att vara medveten om att frysning av tillgångar även hänför sig till sådana aktörer, i vilka den person eller organisation som är föremål för sanktionsbestämmelserna antingen har en ägarandel på över 50 procent eller bestämmande inflytande³.

För att säkerställa att sanktioner mot enskilda personer eller organisationer iakttas är det viktigt att processerna för kundkontroll beaktar riskerna förknippade med sanktioner, att sanktionsscreeningen täcker hela kundbeståndet och hela betalningsrörelsen, att de sanktionsförteckningar som används i sanktionsscreeningen är uppdaterade och att rollerna och ansvaren i processen för frysning av tillgångar är tydliga.

² Situationen per 29.8.2024

³ EU:s bästa praxis för effektivt genomförande av restriktiva åtgärder (2022), punkt 63.

Till skillnad från sanktioner mot enskilda personer, är de sektoriella sanktionerna inte förknippade med förpliktelser att frysa tillgångar. Däremot förbjuder eller begränsar sektoriella sanktioner som införs mot finansiella sektorer i den stat som är föremål för sanktioner verksamhet med aktörerna inom olika finansiella sektorer i landet i fråga. Genom sanktioner kan man till exempel förhindra finansiering av bankerna i landet i fråga eller införa sanktioner mot finansiering. Vanligtvis namnges de aktörer som är föremål för sektoriella sanktioner i en särskild förteckning⁴. I takt med att sanktionerna mot Ryssland utvidgats har det emellertid också tagits i bruk nya slags sektoriella sanktioner, vilka till exempel förbjuder kreditinstitut att ta emot insättningar som överstiger ett visst eurobelopp från ryska medborgare⁵.

Sektoriella sanktioner innehåller ofta undantag och är i många fall tämligen invecklade, vilket skapar ytterligare utmaningar då det gäller att iaktta sanktionerna. På grund av det är det viktigt att bolaget i sin riskbedömning med tillräcklig noggrannhet beaktar sektoriella sanktioner och deras inverkan på den egna verksamheten samt sørjer för att personalen får regelbunden utbildning också om sektoriella sanktioner.

I anslutning till export- och importsanktioner är det viktigt att observera att de nästan alltid innehåller ett förbud mot att tillhandahålla finansiering, försäkring eller annan form av stöd, och således kan också dessa sanktioner inverka på verksamheten hos Finansinspektionens tillsynsobjekt.

Vid efterlevnaden av export- och importsanktioner framhävs effektiva kundkontrollprocesser (som beaktar export- och importsanktioner), så att tillsynsobjektet kan identifiera sin kunds eventuella transaktioner med högre sanktionsrisk. Det kan också vara motiverat att inkludera länder med hög sanktionsrisk i sanktionscreeningen.

2.2 Nationell lag om frysning av tillgångar

Finland har inte egna nationella sanktioner, men lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism gör det möjligt att bland annat frysa tillgångarna för en fysisk eller juridisk person som är **misstänkt, åtalad** eller **dömd för ett terroristbrott** enligt strafflagen.

Beslutet om frysning av tillgångar fattas alltid av Centralkriminalpolisen, även i fall som gäller ägande och bestämmande inflytande. Centralkriminalpolisen ansvarar för att upprätthålla och uppdatera en förteckning över frysningsbesluten. Centralkriminalpolisen ska var sjätte månad från beslutet bedöma om förutsättningarna för frysning fortfarande existerar. I skrivande stund har 8 fysiska personer och 1 juridisk person, vilkas tillgångar ska frysas, upptagits i Centralkriminalpolisens förteckning över frysningsbeslut⁶.

2.3 Kringgående av sanktioner

Finansinspektionen har upprättat ett separat dokument om observationer som gäller kringgående av sanktioner. I dokumentet behandlas identifierade sätt att kringgå olika sanktioner mer detaljerat. Dokumentet har publicerats som bilaga till detta dokument och finns på Finansinspektionens webbplats: [Bedömningen av sanktionsrisk](#).

⁴ Se till exempel rådets förordning (EU) 833/2014, bilaga XIV.

⁵ Se artikel 5b i rådets förordning (EU) 833/2014

⁶ Situationen per 18.6.2024

3 Riskbedömningens metodologi och källor

3.1 Bedömningsskala och källor

På samma sätt som i bedömningen av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism, bygger bedömningen av sanktionsriskerna i praktiken på svagheterna i riskhanteringen. Således används samma skala både inom bedömningen av exponeringen för sanktionsrisk och i bedömningen av svagheterna i riskhanteringen:

Synnerligen betydande	4
Betydande	3
Ganska betydande	2
Mindre betydande	1

Vid bedömningen av undersektorernas exponering för sanktionsrisk och riskhanteringsmetodernas nivå är den primära källan tillsynsobjektens RA-rapportering till Finansinspektionen enligt tidpunkten 31.12.2023 samt tillsynsobjektens inrapporterade uppgifter om betalningar och svikliga förfaranden (MAPE) till Finlands Bank. Till de uppgifter som ska inrapporteras i RA-rapporteringen för 2023 fogades nya frågor uttryckligen om exponeringen för sanktionsrisker och de riskhanteringsmetoder som avses i 3 kap. 16 § i penningtvättslagen. Till denna del bör det observeras att Finansinspektionens ovan nämnda föreskrifter och anvisningar (4/2023) trädde i kraft den 1 mars 2024, vilket innebär att uppgifter i RA-rapporteringen är från en tidpunkt (31.12.2023) då föreskrifterna och anvisningarna ännu inte hade trätt i kraft.

I riskbedömningen har man även utnyttjat Finansinspektionens observationer från inspektioner, tillsynsmöten, rapporteringen om störningar och andra kontakttaganden.

3.2 Bedömning av exponeringen för sanktionsrisker

Alla ska iaktta de sanktioner som FN och EU inför samt de inhemska frysningsbesluten fullt ut oberoende av om det är fråga om Finansinspektionens tillsynsobjekt samt oberoende av aktörens storlek, verksamhetens art eller omfattning.

Det finns emellertid skillnader mellan tillsynsobjekten då det gäller sannolikheten för att iakttagandet av sanktionsbestämmelserna eller de inhemska frysningsbesluten i praktiken leder till att sanktionsbestämmelser eller frysningsbeslut ska tillämpas på kunden och/eller en transaktion. Med andra ord finns det faktorer som gör att det är särskilt viktigt att tillsynsobjektet har effektiva verksamhetsprinciper och förfaranden för iakttagandet av sanktions- och frysningsbestämmelserna. I den här riskbedömningen kallar vi dessa faktorer för **faktorer som inverkar på exponeringen för sanktionsrisk**. På samma sätt som i bedömningen av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism, klassificeras faktorerna i bedömningen av sanktionsrisken efter huruvida faktorerna ansluter sig till produkter och tjänster, geografiskt läge, kunder eller distributionskanaler.

Gemensamma element som höjer exponeringen för sanktionsrisk är

- verksamhetens gränsöverskridande karaktär, och
- möjligheten att överföra tillgångar.

Som exempel på faktorer som höjer exponeringen för sanktionsrisk kan nämnas kunder som är etablerade i stater som är föremål för omfattande sanktioner samt betalningsrörelse till länder som kan betraktas som högriskländer då det gäller att iaktta sanktionerna (sanktionsländer eller länder via vilka sanktioner kringgås).

I riskbedömningen har Finansinspektionen på grundval av de uppgifter som den har att tillgå för varje undersektor bedömt hur betydande varje riskfaktor är inom undersektorn. Riskfaktorernas samverkan visar en uppskattning av exponeringen för sanktionsrisker inom varje undersektor.

3.3 Bedömning av riskhanteringsmetoderna

Finansinspektionen har i uppgift att övervaka att tillsynsobjekten har verksamhetsprinciper, förfaranden och intern kontroll för iakttagandet av de förpliktelser som följer av sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten, och att de är effektiva.

I riskbedömningen har Finansinspektionen koncentrerat sig på att bedöma huruvida verksamhetsprinciperna, förfarandena och den interna kontrollen är kravenliga, dvs. i praktiken i vilken grad tillsynsobjekten uppfyller minimikraven i lagen och i bindande föreskrifter och tolkningar.

Rikshanteringsmetoderna har indelats enligt följande:

- Riskbedömning och organisering av verksamheten
 - Bedömts huruvida de föreskrifter och bindande tolkningar som ges i kapitel 4 *Organisering av verksamheten för att iaktta sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut* och kapitel 5 *Bedömning av sanktionsbestämmelsers och nationella frysningsbesluts konsekvenser för verksamheten i företaget under tillsyn* i Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar 4/2023 har iakttagits.
- Sanktionscreening och larm
 - Bedömts huruvida de föreskrifter och bindande tolkningar som ges i kapitel 6 *Kundkännedom för att säkerställa att sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut iakttas* och kapitel 7 *Sanktionscreening* i Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar 4/2023 har iakttagits.

4 Riskbedömningens resultat

4.1 Total riskbedömning

I nedan stående tabell visas indelat i undersektorer hur stor risk Finansinspektionen anser att det finns för att riskhanteringsmetoderna inte i tillräcklig grad beaktar riskexponeringen eller kraven i lagen och Finansinspektionens bindande föreskrifter och tolkningar, dvs. den totala risknivån. Den totala risknivån består således av två element: exponeringen för sanktionsrisk och risken förknippad med bristande riskhanteringsmetoder. Inom samma totala risknivå har olika sektorer inte ordnats enligt risk så att sektorerna i den övre tabellen skulle ha en mer betydande risk än sektorerna i den nedre tabellen.

Indelningen i undersektorer följer den sektorindelning som används i bedömningen av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism. I den indelas till exempel kreditinstituten i fem grupper enligt de produkter och tjänster som de tillhandahåller samt enligt verksamhetens art och omfattning.⁷

Bedömningen av sanktionsrisken täcker inte alla aktörer som Finansinspektionen utövar tillsyn över med stöd av penningtvättslagen. Exempelvis står arbetspensionsbolagen och värdepapperscentralen utanför riskbedömningen, eftersom de inte omfattas av RA-rapporteringen och det således inte finns inrapporterade uppgifter om risker och hanteringsmetoder att tillgå.

Undersektor	Total risknivå
Kreditinstitut, grupp 3	Synnerligen betydande
VASP	Synnerligen betydande
Kreditinstitut, grupp 2	Synnerligen betydande
Betalningsinstitut	Synnerligen betydande
Penningförmedlare (Hawalas)	Synnerligen betydande
Kreditinstitut, grupp 1	Betydande
Tillhandahållare av investeringstjänster	Betydande
Registrerade betaltjänstleverantörer (exkl. Hawalas)	Betydande
Kreditinstitut, grupp 4	Ganska betydande
Skadeförsäkringsbolag	Ganska betydande
UCITS fondbolag	Ganska betydande
Livförsäkringsbolag	Ganska betydande
AIF-förvaltare med auktorisation	Ganska betydande
Registrerade AIF-förvaltare	Ganska betydande
Kreditinstitut, grupp 5	Mindre betydande
Beviljare av konsumentkrediter	Mindre betydande

Nedan behandlas de viktigaste exponeringarna för sanktionsrisker och bristerna i hanteringsmetoderna för varje sektor.

⁷ Närmare information om indelningen i undersektorer finns i de sektorbaserade riskbedömningarna: [Riskbedömning – Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism – www.finanssivalvonta.fi](#)

4.2 Kreditinstitut och andra aktörer som beviljar konsumentkrediter

Kreditinstitut har i Finansinspektionens bedömning av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism indelats i fem olika undersektorer. Utöver kreditinstitut började Finansinspektionen den 1 juli 2023 även utöva tillsyn över aktörer som beviljar konsumentkrediter och förmedlare av person-till-person-lån. Dessa aktörer beaktas i fortsättningen i riskbedömningen som gäller kreditinstitutssektorn.

I kreditinstitutens verksamhet ökar riskexponeringen i förhållande till andra sektorer i huvudsak av verksamhetens internationella dimension. Särskilt kreditinstitut som bedriver inlåningsbanksverksamhet har i regel utlandsbetalningar, vilket innebär att särskild uppmärksamhet ska fästas vid internationella sanktioner och efterlevnaden av dem. En del av kreditinstituten tillhandahåller även tjänster för finansiering av utrikeshandel, i samband med vilka det bör fästas uppmärksamhet vid sanktionsbestämmelserna. Inlåningsbankerna har även i screeningen observerat aktörer som är föremål för sanktioner eller inhemska frysningsbeslut.

Då det gäller riskhanteringsmetoderna har inlåningsbanker med internationell verksamhet redan under en längre tid fäst uppmärksamhet vid verksamhetsprinciperna och förfarandena för att säkerställa att sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten följs. Av mindre aktörer, vilkas kunder och betalningsrörelse är koncentrerade till Finland, krävs på grundval av uppgifterna i RA-rapporteringen ett större arbete för att de ska uppfylla kraven i regleringen och i Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar.

Då det gäller aktörer som beviljar konsumentkrediter är riskexponeringen mindre än för kreditinstitut som tillhandahåller betaltjänster. Finansinspektionen har nyligen gjort en utredning om hur aktörer som beviljar konsumentkrediter följer skyldigheterna i penningtvättslagen och i samband med det behandlades samtliga kreditgivares verksamhetsprinciper och förfaranden. Finansinspektionens aktiva åtgärder hade en positiv inverkan då det gäller att bredda aktörernas riskmedvetenhet och därigenom på riskhanteringen. Aktörerna har tagit till sig Finansinspektionens respons genom att utveckla sina interna riskhanteringsprocesser.

4.3 Betaltjänster och tillhandahållare av virtuella valutor

På samma sätt som i kreditinstituten, ökar betalningsrörelse utomlands riskexponeringen hos tillhandahållare av betaltjänster. Även tillhandahållande av kontantjänster (kontantuttag) medför en större riskexponering. För registrerade betaltjänstleverantörer (exkl. penningförmedlare) är riskexponeringen mindre än i betalningsinstituten, eftersom de i huvudsak har inhemsk betalningsrörelse. Hos penningförmedlare ökar risken särskilt av att de i huvudsak fungerar som en del av ett internationellt nätverk av betaltjänster, som även har kopplingar till länder som är föremål för sanktioner eller till deras närområden.

Då det gäller verksamheten hos tillhandahållare av virtuella valutor är det i stor utsträckning fråga om samma risker som vid utrikesbetalningar som görs med fiat-valuta. Dessutom har tillhandahållare av virtuella valutor en internationell kundkrets och de har kunder i områden som är föremål för omfattande sanktioner. Även det faktum att transaktioner med virtuella valutor är icke-transparenta höjer riskexponeringen inom sektorn.

Vad gäller riskhanteringsmetoderna borde man inom betaltjänstsektorn som helhet fästa bättre uppmärksamhet vid att säkerställa att sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten iakttas. Av svaren i RA-rapporteringen inom betaltjänstsektorn framgick det att tjänstleverantörernas sanktionsscreening inte alltid omfattar screening av betalningsmottagarens namnuppgifter. Samma brist framkommer även av betalningsinstitutens, de registrerade betaltjänstleverantörernas och penningförmedlarnas svar. Om betalningsmottagarens namnuppgifter inte genomgår screening, kan eventuella betalningar till aktörer som är föremål för sanktioner inte identifieras. Det bör även fästas

större uppmärksamhet vid att säkerställa att sanktionsregimerna fungerar och vid de processer som används vid behandlingen av screeningslarm. Motsvarande observationer gjordes även i fråga om tillhandahållare av virtuella valutor.

4.4 Investeringstjänster och fondbolag

Sanktionsrisken hos tillhandahållare av investeringstjänster, UCITS-fondbolag och förvaltare av alternativa investeringsfonder är betydligt mindre än inom kredit- och betaltjänstsektorn, eftersom aktörerna inom dessa sektorer inte tillhandahåller betaltjänster. Således är de risker som är förknippade med gränsöverskridande betalningar mindre än inom kreditinstituts- och betaltjänstsektorn.

Orsaken till den högre riskexponeringen i värdepappersföretag är att företagen inom sektorn även har kunder inom sådana geografiska områden som är föremål för omfattande sanktioner. I sådana fall är det skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid att sanktionsbestämmelserna iakttas. Även vid tillhandahållande av kapitalförvaltningstjänster är det skäl att fästa uppmärksamhet vid ägararrangemangen särskilt vad gäller bolagskunderna.

Beträffande riskhanteringsmetoderna kan det konstateras att det bland tillhandahållarna av investeringstjänster och de som bedriver fondverksamhet finns såväl aktörer, hos vilka riskhanteringsmetoderna enligt de uppgifter som inrapporterats till Finansinspektionen verkar uppfylla minimikraven, som aktörer som verkar ha betydande brister i riskhanteringsmetoderna.

4.5 Försäkringsbolag

Försäkringssektorns riskexponering är uppskattningsvis på samma nivå som i fondbolagen. Inom skadeförsäkringsverksamheten är exponeringen för sanktionsrisk något högre på grund av att skadeförsäkringsbolagen beviljar frivilliga försäkringar, t.ex. reseförsäkringar, men också lagstadgade försäkringar, t.ex. trafikförsäkringar och försäkringar för olycksfall på arbetsplatsen. Det är obligatoriskt att bevilja lagstadgade försäkringar och syftet med dem är att trygga ersättningen av skador som orsakas tredjeparter. Vad gäller lagstadgade försäkringar har försäkringsbolagen ingen möjlighet att låta bli att bevilja försäkring på grundval att personen finns upptagen i sanktionsförteckningen, men för betalning av försäkringsavgifterna behövs likväl undantagstillstånd från utrikesministeriet. I skadeförsäkringssektorns produktutbud ingår även försäkringar i anslutning till utrikeshandel, och vad gäller dem bör man fästa särskild uppmärksamhet vid att de internationella sanktionerna iakttas.

Vid bedömningen av riskhanteringsmetoderna inom försäkringssektorn bidrar bristerna i testningen och kvalitets-säkring av screeningsregimerna till att öka risken.

5 Inriktning av tillsynen

Finansinspektionen har i uppgift att säkerställa att de rapporteringsskyldiga har effektiva verksamhetsprinciper, förfaranden och intern kontroll som avses i 3 kap. 16 § i penningtvättslagen för att säkerställa att de rapporteringsskyldiga iakttar de förpliktelser som följer av sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten. Inom tillsynen strävar man i första hand efter att säkerställa att tillsynsobjekten fullföljer minimikraven i lagen och i Finansinspektionens bindande föreskrifter och tolkningar i sin verksamhet.

På grund av de brister som observerats i riskhanteringsmetoderna i tillsynsobjektens verksamhet vill Finansinspektionen framhäva vikten av följande åtgärder då det gäller att iaktta förpliktelserna i 3 kap. 16 § i penningtvättslagen:

- Identifiera och bedöm på vilket sätt de förpliktelser som följer av sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten syns eller kunde synas i den egna verksamheten och dimensionera riskhanteringsmetoderna efter det.
- Se till att anvisningar och personalens kunskaper är tillräckliga och hålls uppdaterade i den föränderliga omvärlden.
- Se till att sanktionsscreeningen är tillräckligt omfattande och att det regelbundet följs upp att den fungerar. Screeningen bör även omfatta de sanktioner som införs av FN:s säkerhetsråd och med vilka man strävar efter att förhindra spridningen av massförstörelsevapen och finansiering av terrorism.
- Fäst uppmärksamhet vid den interna kontrollen och ansvarsfördelningen. Även de bästa anvisningarna är till ingen nytta, om iakttagandet av dem inte övervakas och arbetstagarna inte känner till hur ansvaret för uppgifterna är fördelat.

Finansinspektionens sanktionstillsyn bör vara riskbunden. Sanktionstillsynens resurser ska i främsta hand riktas till de undersektorer, där exponeringen för sanktionsrisk är som störst. Detta innebär i praktiken kreditinstituts- och betaltjänstsektorn samt tillhandahållare av virtuella valutor.

Av de ovan nämnda sektorerna är kreditinstitutssektorn det främsta tillsynsobjektet. Med beaktande av kreditinstitutens kundvolym och betalningsrörelse har brister i de verksamhetsprinciper som upprättats för att iaktta sanktionsbestämmelserna och frysningsbesluten den potentiellt största inverkan. Utöver till kreditinstituten kommer tillsynsåtgärderna med anledning av svaren i RA-rapporteringen även att riktas till andra sektorer. Om omvärlden förändras, kan Finansinspektionen även vidta ad hoc-tillsynsåtgärder.

Vid planeringen av tillsynsåtgärder bör det beaktas att denna riskbedömning bygger på de uppgifter som inrapporterats på RA-rapporten per 31.12.2023. Informationen är alltså från tiden innan Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar om sanktioner trädde i kraft den 1 mars 2024. I följande rapportering bör tillsynsobjekten redan uppfylla kraven i de bindande tolkningarna och föreskrifterna i Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar om sanktioner.